

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни

«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

*(для студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання
галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»
за напрямками підготовки 6.030509 «Облік і аудит»,
6.030504 «Економіка підприємства»)*

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Безпека життєдіяльності» (для студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» за напрямами підготовки 6.030509 «Облік і аудит», 6.030504 «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: О. Ю. Нікітченко. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 10 с.

Укладач: О. Ю. Нікітченко

Рецензент: доц. В. Е. Абракітов

Рекомендовано кафедрою «Безпека життєдіяльності»,
протокол № 21 від 22.05.2012 р.

ВСТУП

Ці методичні вказівки розроблені відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» й передбачають поглиблену проробку студентами найбільш важливих тем дисципліни самостійно.

Самостійна робота студентів є одним з основних способів засвоєння навчального матеріалу, що вивчається студентами у вільний від обов'язкових занять час.

Згідно з навчальним планом за напрямками підготовки бакалаврів 6.030509 «Облік і аудит», 6.030504 «Економіка підприємства» на самостійне вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» відведено 36 годин.

В обсяг матеріалу, що підлягає самостійному вивченню студентами, входять: нормативна та правова документація, навчальні та науково-технічні джерела з Безпеки життєдіяльності, інструктивні матеріали, конспект лекцій.

Формою контролю самостійної роботи студентів є реферат, який подають викладачу за 2 тижня до закінчення семестру. За відсутності реферату студента не допускають до складання заліку.

ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

№	Вид самостійної роботи	Тривалість у годинах
1.	Вивчення лекційного матеріалу	16
2.	Написання та оформлення реферату.	10
3.	Підготовка до поточного та підсумкового контролю	10
	Усього	36

1. Самостійна робота студентів

1.1 Мета самостійної роботи

Мета самостійної роботи студентів з дисципліни «Безпека життєдіяльності»:

- закріплення викладених на лекційних заняттях, основних теоретичних положень курсу;
- спонукання й активізація творчих здібностей студента, розвиток навичок роботи з технічними джерелами і ресурсами мережі INTERNET;
- поглиблене ознайомлення з правовими та нормативними джерелами з питань безпеки життєдіяльності;
- якісна підготовка до складання заліку;
- відпрацювання і набуття практичних навичок з аналізу проблемних питань безпеки життєдіяльності.

1.2 Зміст самостійної роботи

У цих вказівках наведено види самостійної роботи студентів, які є запорукою належного вивчення матеріалу дисципліни «Безпека життєдіяльності».

Однією з важливих вимог підготовки фахівців є відпрацювання студентами навичок і здатності самостійного набуття знань і умінь, необхідних для вирішення питань щодо вимог безпеки життєдіяльності. Робоча програма курсу передбачає не тільки вивчення студентами визначеної науково-технічної, правової й нормативної інформації, а й організацію самостійно-пізнавальної діяльності шляхом роботи з технічними джерелами та нормативною документацією з питань безпеки життєдіяльності.

Запланована послідовність вивчення дисципліни відповідає темам і змісту робочої програми. Вивчення нової теми починається після повного пророблення й освоєння попереднього матеріалу. Студенти здійснюють самоконтроль знань за кожною із тем шляхом відповідей на основні запитання робочої програми.

Під час підготовки до наступного лекційного заняття (згідно з робочою програмою) за рахунок бюджету часу, який відведено навчальним планом на

самостійне вивчення курсу, студент працює з рекомендованими джерелами та нормативними документами з метою поглиблення, розширення та закріплення лекційного матеріалу.

1.3. Вивчення лекційного матеріалу й оформлення рефератів

Протягом семестру студент має вивчити матеріал лекцій й додаткову джерелами згідно з наведеним нижче переліком. Розрахунок часу здійснено на основі того, що на вивчення лекційного матеріалу відведено по 2 год. на кожну лекцію.

Таблиця 1.1 – Теми для самостійного вивчення студентами матеріалу дисципліни «Безпека життєдіяльності»

№ п/п	Найменування теми для самостійного опрацювання студентами	Тривалість самостійної роботи студента, год
1	Вступ. Етапи формування БЖД як наук	2
2	Безпека життєдіяльності як категорія	2
3	Системний аналіз у безпеці життєдіяльності	2
4	Ризик як оцінка небезпеки	2
5	Людина як біологічний та соціальний суб'єкт	2
6	Середовище життєдіяльності	2
7	Фізіологічні особливості організму людини	2
8	Психологічні особливості людей.	2
9	Роль біоритмів у забезпеченні життєдіяльності людини	2
10	Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я.	2
11	Природні небезпеки	2
12	Небезпеки техногенного характеру	2
13	Соціально-політичні небезпеки	2
14	Комбіновані небезпеки	2
15	Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі	2
16	Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація усунення їхніх негативних наслідків	2
17	Правові основи безпеки життєдіяльності	2
18	Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності	2
19	Усього самостійної роботи студента	36

Реферат – це короткий виклад у письмовому вигляді або у формі доповіді змісту наукової праці, джерел за темою. Підготовка рефератів – засіб оволодіння методикою і навичками роботи з літературою, використання загальних теоретичних й методологічних положень в ході аналізу певних процесів, явищ, по-

дій, уміння пов'язати матеріал і реальність, обґрунтувати свої висновки. Разом із тим, реферат – одна з форм перевірки знань студентів.

Теми рефератів для самостійної роботи студентів з дисципліни “Безпека життєдіяльності”:

1. Ідеї В. І. Вернадського про початок життя на Землі, про біосферу та ноосферу.
2. Вплив Всесвіту на середовище життєдіяльності людини.
3. Що таке щастя? Складові щастя людини, шляхи досягнення щастя.
4. Духовні потреби людини – прерогатива багатих чи необхідна умова розвитку кожної людини?
5. І. М. Сеченов про рефлекси головного мозку.
6. І. П. Павлов – вчення про аналізатори.
7. Обмін речовин – необхідна умова розвитку всього живого.
8. Вітаміни та їхня роль для організму людини.
9. Типи віку людини та періоди розвитку дорослої людини – особливості поведінки в конкретних періодах.
10. Темперамент людини та його вплив на формування життєдіяльності.
11. Біоритми високої частоти з періодом, що не перевищує півгодинний інтервал і їхній вплив на життєдіяльність людини.
12. Біоритми середньої частоти з періодом від півгодини до семи діб та їх вплив на життєдіяльність людини.
13. Низькочастотні біоритми з періодом від чверті місяця до одного року та їхній вплив на життєдіяльність людини.
14. Три взаємопов'язані рівні здоров'я в системі «людина – здоров'я – середовище» та чинники, які їх визначають.
15. Здоров'я людини в Україні: економічні, політичні, соціальні та біологічні чинники різкого погіршення стану здоров'я громадян України на сучасному етапі розвитку.
16. Виверження вулканів – найнебезпечніше стихійне лихо для життєдіяльності людства.
17. Буревії, тайфуни, тропічні циклони – велетенські віхоли нашої планети, що негативно впливають на людську цивілізацію. Шляхи протидії та захисту.
18. Традиційна й атомна енергетика – проблеми безпеки життєдіяльності та методи їхнього вирішення.
19. Автомобільний, залізничний, авіаційний, морський транспорт. Негативний вплив на компоненти довкілля та засоби його запобігання.
20. Чорнобильська АЕС: проблеми безпеки життєдіяльності українського народу на сучасному етапі розвитку. Дії уряду з подолання негативної ситуації та їхня достатність.
21. Війни на сучасному етапі розвитку цивілізації: причини та наслідки для життєдіяльності людей. Що необхідно для уникнення війни?
22. Витоки, джерела, причини та історія розвитку тероризму. Чи можливо його подолати і як?

- 23.Криміногенна ситуація в Україні (убивства, пограбування, зґвалтування, приниження гідності громадян) – ефективність системи правоохоронних органів України. Реальні шляхи захисту себе і своєї сім'ї.
- 24.Бомжування та жебрацтво, причини їхнього виникнення: природні чи штучно створені? Які необхідні першочергові державні заходи для подолання цього лиха?
- 25.Соціальна небезпека – алкоголізм.
- 26.Тютюнокуріння – мода чи зло?
- 27.Джерела виникнення поганих слів. Останні дослідження впливу поганих слів на життєдіяльність людини та наступні покоління.
- 28.Формування парникового ефекту негативні наслідки сьогодні та в майбутньому. Екологічність технічних засобів і технологічних процесів.
- 29.Руйнування озонового екрану та зміни в біосфері. Техногенні причини через недосконалість технологічних процесів.
- 30.ВІЛ/СНІД – чума ХХІ сторіччя. Новітні дослідження щодо подолання захворювання.
- 31.Туберкульоз і вірусний гепатит в Україні, причини і наслідки.
- 32.Онкологічні захворювання: дослідження методів та шляхів лікування захворювань.
- 33.Політичні, соціальні, кримінальні, транснаціональні причини наркоманії. Реальні методи ліквідації цього явища.

Готуючи реферат, необхідно передусім вивчити матеріал підручника, ознайомитися з рекомендованими джерелами, урядовими документами, монографіями, журнальними та газетними статтями за темою. Потім потрібно скласти розгорнутий план за схемою, наведеною нижче .

1. Вступ.
2. Основна частина, яка включає 3–4 питання з теми.
3. Висновки.
4. Список використаних джерел літератури.

Під час вивчення джерел необхідно робити виписки, уточняти і конкретизувати план.

Реферат рекомендується починати і вступу, де необхідно визначити актуальність теми, подати її загальну характеристику, огляд джерел, зазначити мету реферату.

В основній частині потрібно послідовно й аргументовано розкрити і проаналізувати головні проблеми теми. Кожне питання слід завершувати проміжними висновками.

У заключній частині потрібно зробити узагальнюючий висновок за темою в цілому.

У списку використаних джерел першими вказуються закони, урядові документи, виступи державних діячів. Інші джерела слід вказувати в алфавітному порядку.

У рефераті на всі цитати, важливі цифри, окремі положення потрібно робити посилання. Для цього в кінці речення в дужках необхідно вказати або

повністю джерело (прізвище, ініціали автора, назва праці, місце видання, видавництво, рік видання, сторінки), або порядковий номер джерела у списку використаних джерел і сторінку.

Обсяг реферату залежить від теми, використовуваних джерел, але в переважно повинен мати 10–15 сторінок рукописного тексту.

Студентам, які виступають з рефератом, бажано усно викладати його короткий зміст, а не читати написаний текст. Так вони вчаться обґрунтовувати власну думку, виробляють лекторську майстерність.

Реферат обговорюють і доповнюють усі студенти під керівництвом викладача.

Під час аналізу реферату слід зупинитися на таких питаннях, як повнота та глибина розкриття теми, використання першоджерел, вірність складання плану, його відповідність змісту, аргументація положень і висновків, уміння вибирати, групувати й аналізувати матеріал, а також стиль і дотримання усіх вимог до оформлення реферату.

Якщо реферат має суттєві недоліки, студент має його переробити, враховуючи зауваження і пропозиції.

2. Форми контролю знань з дисципліни

Обов'язковим елементом процесу пізнання та навчання є контроль знань. Тому викладач використовує перевірку знань, умінь і навичок студентів для внесення коректив у навчальний процес.

Розроблена робоча програма передбачає поточний і підсумковий контроль знань за графіком, який затверджують кафедра та декан.

2.1 Поточний контроль знань

Викладач використовує результати поточного контролю не тільки для оцінки рівня знань студентів, а і для коректив навчального процесу. Крім того, може бути з'ясована необхідність у проведенні додаткових консультацій за незрозумілими за для студентів окремими питаннями, в проведенні додаткових занять, тощо.

Поточний контроль виконання студентами робочої програми здійснюється задачею змістовних модулів відповідно до розроблених тестів за тематикою лекцій.

2.2 Підсумковий контроль

Підсумковий контроль визначає систему і структуру знань студента в цілому і є ключовим з дисципліни.

Після закінчення занять 9-го семестру студенти складають залік за отриманими знаннями. Результати складання заліку фіксують у заліковій відомості та подають до деканату.

До складання заліку допускають студентів, які успішно засвоїли лекційний матеріал і пророблені питання, винесені на самостійну підготовку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Нормативна та правова документація:

Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».

Закон України «Про охорону здоров'я».

Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційний захист».

Закон України «Про охорону праці».

Кодекс законів про працю України.

Навчальні та науково-технічні джерела з пожежної безпеки:

Основні

1. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / Є. П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний. – К.: Каравела, 2002. – 327 с.

2. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник / [В. А. Лушкін, В. І. Торкатюк, Б. М. Коржик и др.]. – Житомир, 2001. – 671 с.

3. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник / [Ю. С. Скобло, Т. Б. Соколовська, Д. І. Мазоренко та ін.]. – К.: Кондор, 2003. – 421 с.

4. Джигирей В. С. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник / В. С. Джигирей, В. І. Жидецький. – Львів: Афіша, 2000. – 255 с.

5. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник / І. П. Пістун. – Суми, 1999. – 301 с.

Ресурси мережі Інтернет

1. <http://www.mns.gov.ua>. Журнал «Надзвичайна ситуація», засновник: Агентство «Чорнобильінтерінформ», м. Київ.

2. Поштовий індекс: 01237, 01893, e-mail: osnova@iptelekom.net.ua. Журнал «Безпека життєдіяльності», засновники: Міжнародна академія безпеки життєдіяльності; видавництво «Основа».

3. <http://www.school-obz.org>. Журнал «Основы безопасности жизнедеятельности», печатный орган Министерства Российской Федерации по делам гражданской обороны, чрезвычайным ситуациям и ликвидации последствий стихийных бедствий.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
до самостійної роботи
з дисципліни

«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

(для студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання
галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»
за напрямами підготовки 6.030509 «Облік і аудит»,
6.030504 «Економіка підприємства»)

Укладач **НІКІТЧЕНКО** Ольга Юріївна

Відповідальний за випуск *М. В. Хворост*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2012, поз. 215 М

Підп. до друку 25.06.2012 р.

Формат 60×84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 0,5

Тираж 50 пр.

Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011 р.